

Hrvatski savez udruge ekoloških proizvođača

Biovrt - u skladu s prirodom

Udruga OPG-a Hrvatske Život

Zagreb, 21.12.2020.

Svim medijima

Nije sve sjeme koje se proizvodi na gospodarstvima "tavanuša"

Kao reakciju na komentare iznesene prilikom javnog savjetovanja o novom prijedlogu Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja, Hrvatski savez udruge ekoloških proizvođača, Biovrt - u skladu s prirodom i Udruga OPG-a Hrvatske - Život, uputili su dopis Ministarstvu poljoprivrede u kojem traže sastanak na kojem bi detaljno i direktno raspravili o svim spornim detaljima.

Novi Zakon o sjemenu donosi se u vrijeme kada na EU razini traje izmjena europskih zakona ove tematike pa ukoliko se ovaj zakon donese, ubrzo će ga trebati potpuno izmijeniti kako bi se uskladio s novim europskim propisima. Prijedlog ovog zakona predviđa uvođenje obavezne dorade kod ovlaštenog dorađivača i korištenje registriranih sorata za sjeme koje poljoprivrednici proizvode na svojim gospodarstvima za vlastite potrebe. To bi proizvođačima donijelo nova opterećenja jer dorada kod ovlaštenog dorađivača nosi nove financijske izdatke i logističke probleme. Ministarstvo je uputilo pojašnjenje da se spomenute odredbe donose isključivo radi korištenja tzv. "tavanuše" i zaštiti od biljnih bolesti te da će dodatnim pravilnikom definirati izuzeća za male količine i pojedine kulture.

Udruge međutim smatraju da je tema farmerskog sjemena daleko kompleksnija i ne može se jednostavno sve sjeme koje proizvođači uzgajaju na vlastitom gospodarstvu nazvati "tavanuša" i ograničiti na korištenje registriranih sorta niti obaveznu doradu kod ovlaštenog dorađivača. Pojam "tavanuša" odnosi se na korištenje sjemena žitarica proizvedenog na gospodarstvu od sorata zaštićenih oplemenjivačkim pravima. Osim nedorađenog sjemena zaštićenih sorti, niz proizvođača uzgaja sorte na koje nitko ne polaže prava, dorađuje ih na gospodarstvu i brine o zdravstvenom stanju i kvaliteti usjeva u skladu s odredbama postojećih zakona i propisa. **Postojeći propisi već definiraju kulture za koje je obavezno tretiranje sjemena fungicidom kao i posebne mjere za iskorjenjivanje smrdljive snijeti žitarica.** Ovim člankom se na mala vrata uvodi kontrola sjemena koje proizvođači siju za vlastite potrebe što nije u skladu s europskim zakonima. Europske direktive odnose se isključivo na tržište i komercijalnu upotrebu sjemena i sorti poljoprivrednog bilja.

Niz drugih zemalja koje imaju daleko razvijeniju proizvodnju sjemena poput Francuske, Danske i Austrije, nemaju tako stroge zakonske mjere kakve su predložene novim nacrtom Zakona o sjemenu. Njihovi zakoni dozvoljavaju uzgoj vlastitog sjemena (bez obveze dorade kod ovlaštenog dorađivača) kao i slobodnu razmjenu među proizvođačima (uz naknadu ili bez nje) ukoliko proizvođači nisu registrirani kao dobavljači i sorte koje razmjenjuju nisu registrirane na sortnim listama. Austrija je također jedna od država koja koristi mogućnost registracije sorata povrća bez stvarne komercijalne vrijednosti uzgojenih za posebne namjene upravo kako bi zaštitila svoju genetsku raznolikost. Za njihovu registraciju proizvođač treba dostaviti opis i uzorak sjemena, dodatna istraživanja se ne provode i sjeme se uglavnom prodaje malim proizvođačima, vrtlarima, hobistima bez geografskih ograničenja. U Austriji, Sloveniji i Grčkoj proizvođači koji uzgajaju sjeme za vlastite potrebe nemaju niti obvezu plaćanja naknade oplemenjivačima kao što to imaju hrvatski proizvođači čije gospodarstvo je veće od 3ha. Nema smisla da Hrvatska gdje je sjemenarska proizvodnja daleko manja i gdje dorada kod ovlaštenog dorađivača u mnogim županija nije ni dostupna, a za ekološku proizvodnju uopće je nema, donosi strože zakone i svojim proizvođačima otežava proizvodnju.

Hrvatski savez udruge ekoloških proizvođača

Biovrt - u skladu s prirodom

Udruga OPG-a Hrvatske Život

Dok se s jedne strane uvode nove komplikacije za proizvođače koji na svojim gospodarstvima čuvaju nerijetko i vrijedne domaće sorte, s druge strane imamo neučinkovit i netransparentan sustav zaštite biljnih genetskih izvora. Upitno je može li takav sustav nadoknaditi gubitak sorata koje će proizvođači napustiti jer će im njihov uzgoj biti prekomplikiran. Na sortnoj listi registrirano je svega 27 čuvanih sorata od kojih dio i nije u proizvodnji, a uzorci iz kolekcije Nacionalne banke biljnih gena nisu dostupni poljoprivrednicima nego se isključivo daju u znanstvene svrhe i za daljnje oplemenjivanje. Smatramo da je rad Nacionalne banke biljnih gena važan, ali isto tako i da je važno da na službenim stranicama Ministarstva poljoprivrede i/ili Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu, poljoprivrednicima i široj javnosti budu dostupne osnovne informacije o tome koja je uloga banke gena, na koji način funkcionira, jesu li uzorci dostupni poljoprivrednicima ili nisu, službeni kontakti i poveznica na CPGRD bazu uz objašnjenje što se u njoj nalazi i na koji način zainteresirani mogu pregledati popis. Samo objavljivanje popisa do kojeg prosječni korisnik interneta teško može doći ne smatramo transparentnim.

Hrvatski savez udruge ekoloških proizvođača do sada je bio uključen u Nacionalni program zaštite i održivog korištenja biljnih genetskih izvora, ali u obliku pasivnog promatrača. Kao i drugim udrugama, aktivnosti im nisu bile financirane kroz Nacionalni program, izvješća za javnost koja su trebali objavljivati, nisu bila izrađivana, a poljoprivrednici nisu imali priliku sudjelovati u očuvanju biljnih genetskih izvora na gospodarstvima (tzv. in situ očuvanje i on farm korištenje) iako je to Nacionalnim programom predviđeno. Isto tako tražimo obrazloženje zbog čega spomenuti dio aktivnosti Nacionalnog programa nije proveden i ukoliko je to radi nedostatnih sredstava, tražimo da se ta sredstva osiguraju kako bi program u novom razdoblju bio proveden u cijelosti. Strateški dokumenti države ne smiju biti mrtvo slovo na papiru.

Otvoreni smo za dijalog i stalo nam je da pronađemo rješenja na dobrobit svih aktera u lancu od sjemena do proizvoda. Zbog toga predlažemo sastanak na kojem bi o svemu mogli detaljnije i direktno raspraviti.